

	frt kr.		frt kr.
SZLÁVY JÓZSEF, 1889	100.—	ZSIGMONDY GÉZA, 1886 é.	100.—
SZOLNOKI ÁLL. GIMN., 1892 (k. 50)	100.—	† ZSIVORA GYÖRGY, 1874	100.—
† SZŐNYI PÁL, 1878 (1846)	200.—	A K. M. TERMÉSZETTUDOMÁNYI	
SZUPER LAJOS, 1891 (1862)	60.—	TÁRSULAT saját alapítványai:	
† SZÜTS ISTVÁN, 1875 (1869)	60.—	a) A »Népszerű előadások«	
† TAKÁCS JÁNOS, 1880 (1846)	100.—	jövedelme 1866-ban	300.—
M. K. TENGERÉSZETI HATÓSÁG		b) A Bugát-Schuster alapítvány	
Fiumében 1875	100.—	kamatai (1868—73)	1417'75
DR. THAN KÁROLY, 1874 (1859) é.	200.—	c) A Könyvkiadó Vállalat jö-	
† THAN SÁNDOR, 1890 (1862) é.	500.—	vedelme (1872—1892)	10479'51
THANHOFFER LAJOS, 1877 (1868)	100.—	d) Dr. Kátai Gábor volt titkár	
† THURZÓ GÁBOR, 1873 (1872) k.	60.—	emlékére 1878	200.—
TOMORY ANASZTÁZ, 1858	105.—	e) Tőkésítés az 1878—1892-ik	
KÖNYVES TÓTH MIHÁLY, 1889		évi pénztári maradékból	46048'35
(1884) é.	100.—		
† TRAJANOVICS ÁGOSTON 1892		A készpénzben befolyt alapítványokból	
(1867)	100.—	esetről esetre értékpapírok vásároltattak, vala-	
UNGVÁRY VILMOS, 1882 (1869)	60.—	mint az időközben kihúzott értékpapírok be-	
VADONA JÁNOS, 1889 (1872)	100.—	váltási ára is megint értékpapírokba lőn fek-	
VÁLYA MIKLÓS, 1883 (1876) é.	100.—	tetve. És így az alapítványok a mai napon	
DR. VARGA ZSIGMOND, 1885 (1868)	200.—	következőleg vannak elhelyezve:	
VÁSÁRHELYI IMRE, 1878 (1862) é.	100.—		
DR. VIDÉKY FERENCZ, 1883 (1870)	100.—	Készpénz:	
VIRÁGH ELEK, 1877 (1868)	60.—	a) A Társulat számláján	597'33
† DR. WAGNER JÁNOS, 1873 és 1886		b) Földhitelintézetnél	8'12
(1870) készpénz és értékpapír	205.—	Értékpapíra Földhitelintézetnél	101200.—
† WAGNER PÁL, 1882 é.	100.—	Kötelezvény	2785'—
WARTHA VINCZE, 1876 (1868) é.	100.—	Összesen	104590'45
GRÓF WENCKHEIM FRIGYES, 1888	100.—		
† YBL MIKLÓS, 1873	100.—	Budapest, 1893 június 30-ikán.	
GRÓF ZSELÉNSKY RÓBERT, 1890	100.—	LENGYEL ISTVÁN	
(1872)	100.—	pénztárnok.	

LEVÉLSZEKRÉNY.

TUDÓSÍTÁSOK.

(24.) *Magyarország időjárása 1893 május havában.* Az áprilisi abnormis időjárásról, különösen a nagy szárazságról, mely áprilist rendkívülivé tette, megemlékeztünk már mult havi jelentésünkben. Az azóta beérkezett külföldi adatok arról tanuskodnak, hogy az áprilisi szárazság nem szorítkozott kisebb területre, hanem Közép-, Nyugat- és Dél-Európára is kiterjedt, sőt másutt még nagyobb mértékben mutatkozott mint hazánkban.

Május hava a szárazságnak véget vetett ugyan, de még mindig maradtak egyes országtájak, — így a Dunán-túl és az Alföld déli részei, valamint a Dráván túli vidék — melyeken a lehullott esőmennyiség

nem volt kielégítő, mert jóval mögötte maradt normális értékének.

E hó hőmérsékleti viszonyai a rendestől igen eltérő magaviseletet tanúsítottak, és a fokozatos hőemelkedés helyett, mely a budapesti átlagos 20 évi pentadértékekben (13·6, 14·5, 14·2, 15·7, 16·5, 17·9° C.) is nyilvánul, 4-ikétől 8-ikáig nagyobb hőmérsékleti visszaesést, majd 11-ike után folyton emelkedő hőmérsékletet és a hó végén újra lehűlést tapasztalni. Az idei pentadértékek (12·2, 9·4, 16·0, 19·6, 19·7, 14·5° C.) közül tehát a második tűnik ki jelentékeny megleghiányával. Egyébként a hőmérséklet havi közepe csak néhány tizedfokra menő eltérést tanúsít az ország leg-

nagyobb részében; délkeleten azonban a havi közép kerek egy fokkal alacsonyabb a rendesnél.

Ama határokat szemlélve, melyeken belül a májusi hőmérséklet változni szokott, azt találjuk, hogy a minimum valamivel alantabb van a rendes értéknél, a maximum ellenben közel normálisnak mondható. A rendes leolvasási időben észlelt legmagasabb, illetőleg legalacsonyabb hőmérséklet volt:

	Legmagasabb C. fok	Legalacsonyabb C. fok
Árvaváralján.	25°0 18-ikén	—1°2 6-ikén
Selmeczbányán	24°4 22-ikén	—0°6 5-ikén
Ungvárt	25°3 23-ikén	4°1 6-ikén
Husztón	30°6 24-ikén	4°0 5-ikén
Nyiregyházán	27°3 18-ikén	5°0 5-ikén
Ó-Gyallán	26°7 23-ikén	2°2 6-ikén
Aradon	28°0 23-ikén	4°5 6-ikén
Pancsován	30°9 18-ikén	5°3 7-ikén
Zágrábban	26°8 17-ikén	4°2 7-ikén
Gy.-Sz.-Miklóson 23°8 20-ikén		1°6 5-ikén

Látni való, hogy a hőmérő 20-ika körül érte el legmagasabb állását, és 6-ika körül süllyedt legkisebb értékére.

A csapadékból bőven jutott a Felvidéknek és Erdélynek, a déli részek ellenben szegényebbek voltak csapadéokban. Különösen Erdélyben akadunk igen jelentékeny havi csapadékmennyiségre: így Fogarason 214, A.-Fancsalon 225, Sz.-Keresztúron 196, Segesvárt 179, Sz.-Udvarhelyt 154 mm.-re átlag 13—18 esős nappal; ezzel ellentétben legkisebb csapadékot mértek B.-Földváron 8, Adán 11, Báján 27, Pancsován 22, Zágrábban 22, Eszéken 30, Pécssett 39 mm.-t, átlag 6—10 napon.

A csapadék eloszlására nézve szolgáljon tájékoztul néhány helynek 20 évi havi közepe, az idei május csapadékösszegével összehasonlítva:

	1871—90. csapadék mm.	1893	Eltérés
Árvaváralja	85	136	+ 51
Eperjes	63	151	+ 88
Selmeczbánya	91	104	+ 13
N.-Szeben	93	132	+ 39
Budapest	67	65	— 2
Szeged	63	35	— 28
Keszthely	70	37	— 33
Zágráb	91	22	— 69

A csapadék 5., 6. és 7-ikén részben hó-alakban esett le — kivált Erdélyben igen sűrű havazások voltak —, a hónap utolsó felében már zivataros esők is voltak gyakoriak. Országszerte esős volt az idő 7-ikén s 8-ikán, továbbá 24-ike s 25-ike körül; különösen nagy esőzés volt 25-ikén a Csallóköz és a Balaton közötti területen, hol a 24 órai esőmennyiség szokatlan nagyságra emelkedett. E napon ugyanis Ó-Gyallán 76 Tatán 80, Pannohalmán 48, Tihanyban, 72, Siófokon 74, Almáiban 68 mm.-nyi esőt mértek. 10-ikétől 17-ikéig az időjárásnak határozott száraz jelleme volt.

A levegő nedveségi állapota, valamint a felhőzet nagysága átlagos értékéhez igen közel állott; szintúgy a légnyomás havi közepe is. A talajhőmérő Ó-Gyallán 0°5 m. mélységben 13°2 és 1°0 m. mélységben 11°2 C. fokot mutatott.

Ha hazánk időjárási viszonyait e hónapban a légnyomás általános eloszlásával egybevetjük, találjuk, hogy 3-ikán a magas északon jelent meg egy légnyomási maximum, mely 11-ikéig volt Észak-Európában felismerhető. Ekközben 4-ikén Magyarország fölött depresszió fejlődött, mellyel általános esőzés (sok helyütt havazás) és nagyfokú lehülés következett. E depresszió a következő napokon hazánk közelében tartózkodott és 8-ikán fölöttünk újra élesebb jellemet öltött. 9-ikén az idő szárazabbra és enyhébbre fordult. Azután 11-ikén Anglia felől venni észre új maximum közeledését, mely 14-ikén Közép-Európa fölött helyezkedett el, s ezzel kapcsolatban nálunk az idő derült és a hőmérséklet emelkedett. A következő napokon a magas légnyomás tőlünk hol északra, hol északkeletre esik, a minimum pedig északnyugoton van és nálunk egy másodrendű minimum körvonalai látszanak. Változóan felhős, meleg, sok helyütt esős és zivataros idő járt együtt ez időjárási helyzettel, mely 23-ikán változott meg lényegesen, midőn Délnyugat-Európában a barométer emelkedni kezdett. 24-ikétől 26-ikáig egy északról mélyen lenyúló depresszió hozzánk is elhatott, országos esőt idézvé elő nálunk. A magas nyomás a hó vége felé mindinkább északnyugotra tolódott el, hazánkban akkóiban a légnyomás mindvégig aránylag alacsony maradt, az idő kissé lehült és kivált keleten volt esős. RÓNA ZSIGMOND.

KÉRDÉSEK.

(54.) Vajjon a tyúk a hegyes vagy tompa végével ejti-e ki a tojást, mikor megtojja? K. J.

(55.) A mellékelt lapos fog kútásás közben 34 m. mélységben, sűrű sárga agyagban találtatott, de semmi más csontdarab, álkapocs vagy más testrész nem volt mellette. Megállapítható-e, hogy miféle állatnak a foga volt? És a földnek melyik időszakában kerülhetett oda? LEDŐ ISTVÁN.

(56.) Leclanché-elemeket készítettem; azonban a kapcsolókat rövid időn tönkre teszi a rozsdá. Mivel lehetne a kapilláritás csökkentésére a szénkatód végét bevonni a vezető erő csökkentése nélkül? K. S.

(57.) Czin, kevés ólom és antimón fémeket ötvénnyé olvasztva, igen sok salak keletkezik, a melyben kihülés után annyi a fém, hogy az egész tiszta fémtömegnek tűnik föl. Milyen eljárás volna az öntésben

követendő, hogy a tulságos salakképződés megakadályoztassék, illetőleg a salak lehabzásakor milyen praktikus alkalmazással lehetne elérni, hogy csak a valódi szenny volna leszedhető, a tiszta fém pedig visszamaradna s végül a kihült salakban levő sok tiszta fémeket miként lehetne újraolvasztáskor a salaktól ismét elkülöníteni? H. J.

(58.) Milyen művelettel változtathatók a halpikkelyek porrá? K. M.

(59.) Nagyon érdekelné, mikép lehet szagos növényekből (ákác, hársfa, gyöngyvirág stb.) az illatot kivonni. Legyenek szívesek valami jó könyvet ajánlani.

F. E.
(60.) Méltóztassék olyan könyvet ajánlani, mely a fizikai kísérletek végrehajtására részletes gyakorlati útmutatást ad. K. I.

(61.) Melyik az a németnyelvű geológia, a melyben legtöbb kép van a kőületekről és hol kapható. F. F.

FELELETEK.

(18.) Szövetani, kórszövetani, bakteriológiai készítményeket igen sok cég készít. Árjegyzékeket Calderoni és Társa cégtől szerezhetni Budapesten (Kis-hidutca).

W. K.

(42.) A datolya-pálmának, mint kétlaki növénynek megtermékenyülését az ember is segíti úgy, hogy kifejlett hímvirágot a nőnemű törzsre köt. Hogy a bél sejt-szövege a pollensejtek funkcióját, pótolni nem bírja, ez természetes, és így a Széchenyi Andor gróf úti leveleiben olvasható beoltási ténykedés vagy téves megfigyelésen alapszik, vagy pedig más, nem a megtermékenyítés céljából történt.

H. G. F.

(47.) A fűrészport kockákba tudtommal sehol sem sajtolják össze, de hasznosítására ez nem is szükséges, mert a fűrész-hulladék úgy is jó tüzelő. A mármarszigeti és a bustyaházai kincstári gőzfűrészkerete alatt az összesepert fűrészport lóri kocskiban egyenesen a kazánfűtőhöz szállítják s egyszerűen belefördítják, a hol az igen elmes szerkezetű fűtőben, rendkívüli hőt fejlesztve, elég. Ilyen szerkezetű fűtőket pedig rendszerint ott rendeznek be, a hol a fűrész-hulladék a munkások tűzi failetményét teszi, vagy eladás útján értékesíthető.

H. G. F.

(50.) A selyemgubók értékesítése, egyáltalában az egész selyemtenyésztés emelése érdekében a kormány selyemtenyésztési felügyelőségeket szervezett, a melyek minden erre vonatkozó kérdésre készséggel felelnek s minden ügyletet lehetőség szerint közvetítenek. Ilyen van pl. Szegszárdon.

H. G. F.

(52.) A tengeri pattogatásakor melegítésével mindenféle gáz, leginkább vízgőz fejlődik, mely a tengeri szemet körülzáró burkot erőszakosan szétrobbantja, szétpattogatja. E jelenség minden keményebb héjjal burkolt mag hevítésekor tapasztalható; így péld. az édes gesztenyén is, melynek héját sütés előtt épen azért meg szoktuk vagdalni, hogy a fejlődő gázok elillanhassanak, mert különben ezek is meggyülnének s a gesztenyét is szétvetnék.

HATHALMI GABNAY FERENCZ.

(54.) Fölteheti ugyan az ember, hogy természetszerűen a hegyes végével kell a tojásnak kikerülni, sőt azt is, hogy a petevezeték izmainak nyomása adván az alakot, e szerint a hegyes végnek kell elől menni; mindamellett csak egyenes kísérlet döntheti el a kérdést. Én a keszthelyi gazd. tanintézet tyukászatában tettem kísérleteket. A tyukász közvetlen a tojás lerakása előtt tintás ujjal a kloakába nyult, megérintvén

a tojás végét. Hat esetben próbálta, min-denikben a *hegyes* vége volt tintás.

LOVASSY S.

(55.) A Karancson (Baranyamegyében) kútásás alkalmával, 34 méter mélységben, sűrű, sárga agyagban talált fog egy kihalt, ősvilági czápának, az *Agassiz*-féle *Lamna cuspidata*-nak kissé hiányos foga. E czápa faj Európá oligocén- és miocén-kori tengereiben élt, és azon kihalt alakok egyike, a melyek közeli rokonságban van-

nak a Földközi-tengerben jelenleg is élő, mintegy három méter hosszúságú *Lamna carnubica* nevű czápa fajjal. P. Gy.

(56.) A Leclanché-féle szénlemez szabadon álló részét paraffinnal kell bevonni. Azt a részét, melyre a szorító csavar jön, szabadon kell hagyni. Különben nagyon gyakori baj, hogy a szénen kivirágzó só a lemezt tönkre teszi különösen akkor, ha a szorító csavar közel van a szénnek áztatott részéhez. H. Á.

A CSILLAGOS ÉG.

Bolygók. *Merkur* az egész hó lefolyása alatt elég kedvezően álló alkonyicsillag, mely csak augusztus 8-ikán válik teljesen láthatatlanná. Az Oroszlán csillagzat nyugati részén áll, Regulustól nyugatra. Lassú retrograd mozgása miatt azonban a Rák csillagzat keleti részébe kerül. Julius 22-ikén együttáll a Vénussal, július 31-ikén a Marssal. — *Vénus* szintén alkonyicsillag, mely az Oroszlán és Rák csillagzat határvonalából kiindulólág egy hó alatt az egész Oroszlánt átméri; július 27-ikén a Leonis (Regulus) mellé kerül. — *Mars* július 15-ikén ϵ és γ Cancr-i-től keletre keresendő, egy hónappal később pedig Regulus keleti tőszomszédságában található; augusztus 15-ikén együttáll a nevezett csillaggal. Mind e három bolygó elég közel áll most egymáshoz és már csak az alkonyatban a nyugoti égen észlelhető. — *Jupiter* éjjél előtt kel a Bika csillagzatában; az egész hónap alatt közvetlenül a Plejádoktól délre látható. — *Saturnus* az éj első felében γ Virginis tőszomszédságában még megfigyelhető. Julius 19-ikén a Hold fődí. — *Uranus* még mindig α Librae és α Virginis között áll és az éj első felében a nyugoti égen észlelhető.

Tünemények. Julius 15-ikén reggel 8h-kor a Merkur és a Hold együttállásban. — Julius 17-ikén éjjél után 35m 54s-kor a Jupiter második holdjának fogyatkozása, belépés. — Julius 19-ikén reggel 2h-kor a Saturnus és a Hold együttállása, bekövetkező fődéssel. — Julius 20-ikán este 6h 19m-kor első holdnegyed. — Julius 21-ikén éjjélkor az Uranus és a Hold együttállásban. — Julius 22-ikén éjjél után 2h-kor a Merkur és a Vénus együttállásban; a Merkur 4° 33'-czel (9 teleholdátmérővel) délre marad.

Éjjél után 2h 36m 5s-kor a Jupiter első holdjának fogyatkozása, belépés. Délután 5h 0m-kor a Nap az Oroszlán jegyébe lép. — Julius 24-ikén reggel 3h-kor α Scorpii (Antares, elsőrendű csillag) együttállásban a Holddal bekövetkező fődéssel. Reggel 3h-kor a Hold a földtávolban. Reggel 3h 12m 42s-kor a Jupiter második holdjának fogyatkozása, belépés. — Julius 27-ikén délután 4h-kor a Vénus és α Leonis (Regulus) elsőrendű csillag együttállásban; a Vénus 1° 9'-czel ($2\frac{1}{8}$ teleholdátmérővel) északra marad. — Julius 28-ikán este 9h 26m-kor holdtölte. — Julius 29-ikén reggel 4h 29m 49s-kor a Jupiter első holdjának fogyatkozása, belépés. Délután 6h-kor az Uranus negyedfényben a Nappal. — Julius 31-ikén délelőtt 10h-kor a Merkur és a Mars együttállásban; a Merkur 6° -kal (12 teleholdátmérővel) délre marad. Ψ^{I} Aquarii 4-edrendű csillagot fődí a Hold; az együttállás ideje esti 10h 48m. — Augusztus 5-ikén reggel 5h 40m-kor utolsó holdnegyed. — Augusztus 6-ikán délelőtt 9 órakor a Jupiter és a Hold együttállásban. — Augusztus 7-ikén éjjél után 52m 2s-kor a Jupiter első holdjának fogyatkozása, belépés. Este 9h-kor β Tauri másodrendű csillag együttállása a Holddal, bekövetkező fődéssel. — Augusztus 8-ikán délelőtt 11h-kor a Merkur alsó együttállásban a Nappal. Este 10h-kor a Hold a földközelen. — Augusztus 11-ikén reggel 8h-kor a Merkur és a Hold együttállásban. Este 10h 4m-kor újhold. — Augusztus 12-ikén délelőtt 9h-kor a Mars együttállásban a Holddal. — Augusztus 13-ikán délután 1h-kor a Mars és α Leonis (Regulus) elsőrangú csillag együttállása; a Mars $42'$ -czel ($1\frac{1}{8}$ teleholdátm-

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedély — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhetsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.